

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI:

Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:

TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Szerkesztő asztaláról	205	Nők szerepe a vallásos élet éb- resztésében (Kádár Lenke) . . .	214
A németek magukról (Zoltán Sán- dor)	206	Egyházi és iskolai mozgalmak . . .	219
Nők világa: Felhívás a kolozsvári unitárius nőkhöz (Úrmösi Ká- rolyné)	213	Borítékon: Pályázatok lelkeszi ál- lásokra. — Kegyelet lerovás.	

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv., **SZIVEMET HOZZÁD EMELEM**, írta dr. Boros György, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K.** Bőrkötés arany-széllel (barna, sötétkék, fekete) 6K. Fehér csont, selyem- és bársony kötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.

Sz: 606—1913.

Pályázatok lelkészi állásokra.

A háromszéki egyházkörben sepsiszentkirályi egyházközségünkben a lelkész elhalálzásával ürességbe jött lelkészi állásra pályázatot hirdetek:

Javadalom: 1. készpénz az egyházközség pénztárából évnegyedes előleges részletekben 640 K. 2. 8 hold 587 négyszögöl szántó évi jövedelme 100 K 35 fill. 1 hold 1550 négyszögöl kaszáló évi jövedelme 30 K, 2 hold erdő évi jövedelme 5. K 3. kongrua 1026 K. 36 fill. a miből 66 K 36 fill. fuvaráltalány. Természetben 3 szobából álló lakás konyhával s jó karban levő gazdasági épületekkel.

Kellőleg felszerelt pályázati kérvények 1913. évi december 20-ig József Lajos espereshez küldendők Sepsiszentgyögyre.

Kolozsvár, 1913. november 24.

Ferencz József
unitárius püspök.

Sz: 607—1913.

A székelykereszturi egyházkörben alsóboldogfalvi egyházközségünkben lelkész nyugalmaztatásával ürességbe jövendő lelkészi állásra pályázatot hirdetek:

Javadalom: 1. Buzakepe 120 kalongya, értéke 240 K. 2. Törökbuza kepe 304 véka csős, értéke 182 K. 3. Fakepe, értéke 80 K. 4. 12 hold szántó és kaszáló, jövedelme 100 K. 5. Kongrua 1244 K. Lakás természetben 2 szoba, konyha, kamra, pincze, megfelelő veteményes és gyümölcsös kert, gazdasági fő és melléképületek.

Kellőleg felszerelt pályázati kérvények 1913. évi december 20-ig Lőrincz István espereshez küldendők Székelykereszturra.

Kolozsvár, 1913. november hó 24.

Ferencz József
unitárius püspök.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET FEJLESZTÉSÉRE

KIADJA

A DÁVID FERENC-EGYLET

SZERKESZTI

DR. BOROS GYÖRGY.

XXVI ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁRT

NYOMATOTT GÁMÁN J. ÖRÖKÖSE KÖNYVSAJTÓJÁN

1913

TARTALOM.

I. Költemények.

	Lapszám.
Otthon (Gyallay Domokos)	6
Magány (Tarcsafalvi Albert)	48
Dávid Ferencz (Báró József)	70
Imádság (Mina János)	95
Székely földről (Tarcsafalvi Albert)	96
Künn a természetben (Vári Domokos)	129
Az én hitvallásom (Keresztesi Dénes)	137
Volt egyszer egy (P. Szentmártoni B.)	149
Székelyek, székelyek (Tarcsafalvi Albert)	154
Este (Szentmártoni Bálint)	174

II. Vallásos és erkölcsös tárgyú közlemények.

	Lapszám.
Szerkesztő asztaláról 1, 17, 41, 65, 81, 105, 121, 137, 153, 170, 185	205
Új időszak küszöbén 2, 25, 45,	71
Mit tesz az Unitárius Közlöny 1913-ban?	5
A D. F. E. köréből: a D. F. Egylet működése Kolozsvárt Cs-i	10
Unitárius élet Budapesten (Ujvári László) 11, 34, 74,	115
Mit hisznek és mit nem hisznek az unitáriusok? (Ürmösi Károly)	21
Mit tehetünk az Unitárius Közlönyért 1913-ban?	26
Mit hisznek és mit nem hisznek az unitáriusok? (Ürmösi Károly)	42
Egységben az erő	66
A nyári tanítás	83
A tavasz ébredése	85
A kiengesztelés (Fazakas Lajos)	86
Imádság	107
Az angol unitáriusok 100 éves jubileuma (képpel)	108
Unitáriusok és más szabadelvű hívők	123
Egy fiu levele szüleihez	129
Dávid Ferenc egyleti gyűlések	131
Évzáró beszéd a budapesti Dávid Ferenc-Egyletben (Máthé Gy.)	138
A bpesti Dávid Ferenc-Egylet XII. évi közgyűlése (Ujváry L.)	146
Az imakönyv (Kozma Miklós)	158
Meghívás a Dávid Ferenc-Egylet közgyűlésére. Báró Petriche- vich Horváth Kálmán	166
A Dávid Ferenc-Egylet XVIII. közgyűlésének jegyzőkönyve	189
A németek magukról. (Zoltán Sándor.)	206

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:
A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor 44 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel,
egy évre 2 korona 4 f. fizetnek,

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok-
hoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

Bizalom. A bizalom az élet épületének szegeletköve. Önbizalom nélkül nem élet az életünk. Ha először nem sikerült a mihez hozzáfogtunk, másodszor csak úgy fog sikerülni, ha nem veszítjük el bizalmunkat a magunk erejében. Az önbizalom újból kitűzi a célt, újból számba veszi az akadályokat és legyőzi mind a hányat, mert nincsen olyan föladat a melyet szilárd akarattal és erős elszántsággal meg ne lehetne oldani . . . ha bízunk magunkban.

Az *önbizalom* sikerei könnyen elbizakodottá teszik az embert Mihelyt erre az ösvényre lépik eltántorodik a legerősebb is. Ekkor már vakon megy. Nem hallgat sem az észére, sem a szívére. Az ész azt tanácsolja, hogy ne menjen tovább mert onnan már nincsen visszatérés, a szív aggódva nyúl keze után, mert érezi, hogy veszély fenyegeti. Sem egyik, sem a másik nem használ, mert immár kiesett kezéből a fék s csak akkor áll meg a mikor darabokra törik a szekér s a szekeres is.

Önző vagy barátom, ennyi az egész. Azt mondod adnál szívesen a testvérednek, de hát ha nem telik . . . Pedig jól tudod, hogy ő hattagu családot tart, te pedig kettőt. De hát le kellene mondanod nehány koronáról, egy adag kényelemről s azt már csak nem teheted mert megszoktad. Mennyivel kisebb baj ennél, hogy az ő gyermekei egy kissé rongyosok, olykor nem egészen laknak jól?! De csak nem áldozhatsz fel mindent értük. Igazad van mert önző és szívtelen vagy. Magadon kívül mást nem ismersz, nem szeretsz.

Egy ifju ismerősünk mindig fejfájásról, rosszullétről beszélt, valahányszor érdeklődtünk miért ég az arca. Álmatlan volt az éjszakája, sok a családi gond, igazán oly nehéz az élet, annyi teher nyomja. Így panaszkodott s még azt is mondotta, hogy rosszak az emberek, őt üldözik, nem engedik dolgozni. Sajnálkoztunk szerencsétlen emberünkön, de nem tudtuk kivenni mi lehet bajának igazi oka. Most már tudjuk. Az ideggyógyintézetben megtudták a valót: alkoholista az ifju s már menthetetlen. Oly rég óta használja a mérget, de mindig titokban, hogy most már titkolhatlan a baj és pusztulni kell az egész embernek, kinek atyja majdnem nyolcvan évig élt tisztességben.

A németek magukról.

Felolvasatott a D. F. E. közgyűlésében.
Kolozsvárt, 1913. okt. 25-én.

Mélyen tisztelt közönség!

Midőn abban a kitüntetésben részesülök, hogy itt e helyen a D. F. E. közgyűlésében lehetek szerencsés felolvasni, nagyon nehéz helyzetben vagyok. Előírás szerint be kellene számolnom 10 hónapi Németországban tartózkodásom alatt szerzett tapasztalataimról most, amikor csak nem egy év és három hónap telt el onnan való eljövetelem után. Jóllehet, hogy voltak tapasztalataim ott nekem is, mert pl. ettem plaesintát és cukros salátát kávéskanállal s láttam járomba fogott lovat és fölhámozott tehenet, én azonban mégis szives engedelmeiket kérem arra, hogy ne számoljak be tapasztalataimról. Kettős okból bátorkodom ezt tenni: 1. A napilapok hasábjain Berlieni levelek, Külföldi levelek stb. címek és alcímek alatt elég mindenféle tapasztalatot tárnak az olvasó közönség elé elkezdve a berlieni kiárusító leányok sorsától Vilmos császár irodalmi sikeréig, úgy, hogy a tapasztalatokkal való beszámolás nagyon kopott és unalmas témává lett, no, meg nevetségessé is válhatna felolvasásom, ha elkezdenék mesélni arról, hogy ott a tanárok rémszigorúak, a studensek meg nagyon kedvesek stb. 2. Bátorkodom tapasztalataimról be nem számolni azért, mert utóvégre nagyfokú szerénytelenség lenne részemről az, ha én, egy igénytelen falusi pap, egy még csak a mesgyén álló evangéliumi szőlőműködő ilyen díszes és előkelő közönséget akarnék untatni egyéni impresszióimnak felsorolásával s akarnék nagybölcsen kitanítani olyan dolgokra vonatkozólag, melyeket ugyis ismernek, tudnak.

Mint hogy azonban mégis valamit a németekről kellene elmondanom, azért vagyok nehéz helyzetben. De hogy se szerénytelenséggel, se feltűnési viselkedésséggel ne vádolhasson senki s eleget tehessek az előírás követelményeinek is, azaz valamit mégis csak a németekről olvassak föl, engedjék meg, hogy megszólaltathassam magukat a németeket s velök mondassam el, hogy mint vélekednek önmagukról s én legfeljebb csak arra szorítkozzam, hogy néha egy-egy szerény megjegyzést kockáztassak meg.

Valahol valamikor olvastam volt, hogy amely nép önmagát csak reményvesztett pesszimizmussal tudja szemlélni, pusztulásra van ítélve. Ha igaza van e mondásnak, a német nemzet örökéletű. Minden igazi német meg van győződve, hogy nincs a föld kerekiségén szebb ország és nyelv, mint az övék, hogy kultúra el sem képzelhető német befolyás nélkül és a németnél nagyobb hatalom s erő nem lehetséges. Intézményeiket, írásaikat, művészi alkotásaikat mind-mind az erős nemzeti önérzet hatja át. Mintha mindenre fel volna vésve Bismark híres mondása: Mi, németek nem félünk a világon semmitől, csak Istentől. Még legszembetűnőbb hibáikat is faji kiválóságuk bizonyítékainak tekintik. Ha mi magyarok azt tartjuk, hogy a világ első katonája a magyar huszár, ők viszont azt hiszik, hogy a világ első nemzete a német. De halljuk ezt tőlük maguktól.

Kutzen Das deutsche Land c. könyvének 35. lapján büszke önérzettel írja, hogy «Németország az egész világnak nélkülözhetetlen szive éppen úgy, mint ahogy nélkülözhetetlen a testben a testi szív» (Gerade so wie das leibliche Herz, mit dem es oft verglichen wird, des ganzen Körpers bedarf, so ist Deutschland das der ganzen Welt bedürftige Herz). S ebben az országban feltalálható mindaz a szépség kicsinyben, amit egész Európára szétszórt a Gondviselés. Amint *Werner Sombart* írja «Die Deutsche Volkswirtschaft im 19. Jahrhundert» c. munkájában. «Megtaláljuk itt a szláv kelet alföldjét, a hegyvidéknek és hűlámás sikságnak a britt szigeteken levő különös váltakozását, meglepő változatosságát a görög, szabályosságát az olasz és felföldjeit a spanyol félszigetnek». Azonban ha Németországot híven akarjuk jellemezni, hozzá kell tennünk: van valamije mindenből, de csak szerény közepes mértékben.» Nincs meg itt az orosz puszták monoton végtelensége, melyek fölött a nyár és tél egyaránt szigorú zsarnokként uralkodik, nincs meg az északi fjordok fenésége, sem Franciaország napsugaras meleg levegője, vagy

a kékegü délnek búja, nyugalmas szépsége». «Ezt el kell ismernünk anélkül, hogy megszűnnénk az országot, mint hazánkat szeretni. Azt a jéggel és sziklával borított földet melyen a szeretetet és fájdalmat megismerte, gyermekeit nagyra nevelte, éppen úgy, vagy talán még jobban szereti a szamojéd, mint a svájci szép hegyeit, vagy a kampány lakója a Liris völgyéb», írja tovább *Sombart* mintegy megokolva, miért kell a németnek a saját hazáját minden más országnál jobban szeretni.

S ez az ország, mely Európának minden földrajzi és természeti sajátosságát magában egyesíti kicsinyben, a világ kulturájának sugarait is összegyűjti, egyesíti. Nemcsak földrajzi, hanem kulturális szempontból is Európa közepe Németország, mondja Paulsen Frigyes (*Das Deutschtum im Auslande* Jg. 22. Nr. 1.) A természet azt a szerepet adta neki, hogy közvetítő legyen Nyugat és Kelet, Észak és Dél között s ezt a szerepet évszázadok óta teljesíti mint a szellemi kincsek kieserelője. Felvette és feldolgozta magában az idegen kulturák elemeit s a befogadottat és sajátjából alkotottat oly mértékben adta tovább, ahogy más nép egy sem. Egy nagy nép sem nyitott soha olyan tág teret idegen kulturák beáramlásának, mint a német. Olasz, francia, angol, görög és északi művészeti, bölcsészeti, irodalmi befolyások állandóan érvényesülhettek Németországban. «Ha a német népnek ezt a befogadó tulajdonságát az idegen dolgokkal szemben — folytatja Paulsen — sokáig vegyes érzelmekkel szemléltük, sőt néha mint «külföldieskedést» szídtuk is, most amikor politikai létünk bizonyos van, örülhetünk neki, mert az emberi szellem kulturális kincseinek olyan gazdagságát juttatta nekünk, mely páratlanul áll» (*Haben wir diese Aufgeschlossenheit des deutscher Volkes für fremdes Wesen lange mit gemischten Gefühlen betrachtet, auch wohl als «Ausländererei» gescholten so dürfen wir jetzt, wo unsere politische Existenz gesichert ist, uns ihrer freuen: sie hat uns einen Reichtum an Schätzen menschlicher Geisterkultur zugeführt, wie er einzig dasteht*) «Ha azonban a német nép túlságos mértékben is vette föl más nagy kulturnépek szellemi javait, szellemi exportot oly nagyot tud felmutatni, minőt a hellének kora után egy nép sem, még a francia sem. Különösen Kelet felé». Ugy, hogy Paulsen kifejezése szerint: *Deutsche Bildung* — *Menschheitsbildung*, a német műveltség az emberiség műveltsége, vagy amint *Kutzen* fennebb említett művében idézi Forbigertől egy helyen, a szellemi életfája, mely Németországban nőtt

messzenyuló gyökereivel minden korból és tájékról szívja láplálékát, ágait és lombjait pedig kiterjeszti minden nép fölé, szellemileg lápláló és felüdítő gyümölcsöket nyújtva nekik élvezés végett».

S ilyen nagy kulturális hatást egy olyan nép fejt ki, mely évszázadokon keresztül sok részre volt szétdarabolódva s jóllehet hogy ma egy, egységes birodalom keretei közé van befoglalva, megtartotta ezen belül mindmáig szétagoltságát. S a külföldtől sokszor kigunyolt eme szétagoltságban látják a németek kulturális erejöknek fundamentumát. Az évszázadokon keresztül való szétdaraboltság következtében kereskedelemnek, tudománynak, művészetnek egymástól független középpontjai lámadtak, melyek egymással nemes versenyre keltek. Minden királyság, hercegség törekedett, hogy egyeteme a művelődésnek minél messzebb világító tűzhelye legyen. Ez teremtette meg azt a sok egyetemet, mely oly nagy kulturális jelentőséget ad Németországnak, minthogy itt a tudományos tevékenység székhelye általában véve az egyetem s a birodalom legkiválóbb tudósai egyszersmind egyetemi professzorok is voltak mind a mai napig.

Hogy mennyire tudják ezt a németek, annak bizonyosságúul elegendőnek tartok pár idézetet W. Rein jénai egyetemi tanárnak a Wartburgstimmen 1. évfolyamának első számában Die Bedeutung der deutschen Kleinstaaten für unsere Zeit (A német kis államok jelentősége korunkra nézve) cím alatt megjelent tanulmányából. «Egy jószágos végzet megőrizte Németországot — írja Rein — Franciaország sorsától, melynek szellemi és művészi érdekei a fővárosba, Párisba centralizálódnak. Franciaország részére csak ez az egy középpont létezik, mely felé törekszik minden, mi jelentőssé akar lenni s magáról beszélgetni kíván. Ez a középpont az a fényforrás, mely Franciaországot megvilágítja, minél távolabb van e középponttól, annál homályosabb, annál csöndesebb minden. Németországban sok középpontja van a szellemi és művészi életnek, melyek közül néhány, mint Berlin, Leipzig, München stb. különösen kiemelkedik. Franciaország szellemi centralizációjával szemben Németország decentralizálásban rejlik ma is az apró német államok hivatása. «A politikai fejlődés és a német birodalom egyetemes szervezetébe kapcsolás tőlük sok jogot elvett, mit a központi hatalomra ruházott át, de a belső életre nagyon fontosat, sőt egyenesen a legfontosabbat meghagyta nekik, t. i. a szellemi kultúra területét, a vallásos erkölcsi tudományos és művészi érdekeknek ápolását».

A sok apró államban széttagozódott, de azért egységes német nép jellemvonásait következőképpen írja le *Hans Meyer* Deutsches Volkstum c. művében: A német lélek leglényegesebb tulajdonsága az értő és akaró, különösen pedig az érző tevékenységnek befelé irányulása, mi a *német bensőséghez* (deutsche Innerlichkeit) vezet. Ez olyan mértékben egy népben sincs meg, mint a németben. Ez alkotja alapját minden más jellemvonásának. A léleknek e bensőségét hosszú századokon át Németország természeti és klimatikus sajátosságai fejlesztették ki. Hasonlóképpen a *német természetérzéklet* (deutsches Naturgefühl) is, mely a szabad természet nagyfokú szeretetében nyilvánul meg. A lélek bensőségéből nyeri gazdagságát a németek érzelmevilága. Minden, mi kívülről a lélek mélyéig jut, különösebb mértékben üti meg a szív érzéseinek hurját s a németnek minden életnyilvánulása az érzésnek meleg hangját viszi a külső világba. A bensőség az érzelmi szférában így olyan tulajdonsággá alakul át, mely egy nép jellemében sem fordul elő annyira jellegzetesen, mint a németében s melynek megnevezésére csak a németnek van eredeti szava. Ez a *német kedély* (das deutsche Gemut). Ez adja meg a német jellemnek azt a meleg tonust, mellyel megérez minden idegen a németekkel való érintkezés alkalmával. Ha a benső érzelem mértékfölöttivé lesz és az akarat s intellektus bilincseit ledobva önmagával telik el, létrejön a *német szentimentalizmus*, mely gyakran szolgál más népek gunyolódásának céltáblájául, mint vélt vagy valódi gyöngeség.

Akinek belső lelki élete olyan élénk, mint a németnek, másnál jobban érzi az öntudatlanból fakadó homályos erőknek és ösztönöknek uralmát. Ez érzetből fakad a *miszticizmus*, mely a német nép életében oly nagy szerepet játszik. Önlelkét, mely annyi ismeretlen eredetű érzéssel van sokszor teltve, áhítatos félelemmel szemléli, ezért szent előlte keblének belsője. Innen van az érzésnek szeplőtlenége, mellyel elrejti belső szentélyét profán pillantásoktól, innen az az áhítatos komolyság is, mellyel szívét csak azelőtt tárja föl, ki teljes bizalmát bírja.

Lelkivilágának eme sajátosságainál fogva minden igazi német *individuális*, azaz a magánosságának kedvelője, ki a zajos társadalmi életől irtózik s társas életében legfeljebb egy kis meghitt, rokongondolkodásuakból álló körre szorítkozik. E tulajdonsággal függ össze a hallgatásra való hajlandóság, mi különösen az északnyugati és havaslakó németet jellemzi.

A németek érzelmességét ridegebb lelkületű népek *gyermekiességeknek* szokták tekinteni, de ezt *Meyer* kitüntetésszámba veszi, mert a gyermekiességgel együtt jár a lélek *egyszerűsége, igazságossága, becsületessége, jószívűsége, részvéte, komolysága, derűltsége*, melyek mind tulajdonságai a németnek. E sok kiváló tulajdonság mellett elismeri *Hans Meyer* a német jellem árnyalatait is, de azokat a jó tulajdonságok szélsőségbe hajlásából vezeti le. Pl. a naiv egyszerűség tulhajtásából jön létre az *együgyűség*, az igazságosságból és becsületességből a *durvaság* és *nyersség*, a jószívűségből a *könnyelműség*, a komolyságból a nehézkes *komorság*, vagy mogorvaság. Minthogy minden nép más nemzetek árnyalatait szívesebben látja meg, mint fényoldalait, nem csoda, *Meyer* szavai szerint, hogy az idegenek e hibákat gyakran emelik ki, mint lényeges jellemvonásokat, nem csoda, ha nem is fejeződnek ki oly gyakran és oly erősen, mint ahogy a valóban». (i. m. 13—15. old. rövid.)

Minthogy minden népnek jellembeli sajátosságai leg-hívebben nyelvében fejeződnek ki, halljuk, mint vélekednek a németek saját nyelvükről. *Oskar Weisz* a fennebb idézett műben a német nyelvről írva, azzal kezdi jellemzését, hogy «kétségtelenül bőven szolgáltat okot a német nyelv a fantáziának arra, hogy szárnyait kibontsa». Jóllehet, hogy kiemelkedő tulajdonsága a német nyelvnek a festőiesség, mi különös szép hangfestéseiben és szóösszetételeiben nyilvánul meg, mégis nagy, a misztikus homályosságra törekvés. Kifejezéseiben szereti a bizonytalanságot és akárhányszor a képzelődésre bizza a mondat értelmének kitalálását. Ezt különösen a szórend nehézkessége okozza, mit kiemelt már *Nagy Frigyes* is a német irodalomról írt munkájában, hol főlemlíti többek között, hogy gyakran csak egy lapnak a végén lehet megtalálni az ígét, melyből kisül az oldalnyi mondat értelme. Elég gyakran kemény próbát kell kiállani lürelmünknek, míg kihámozzuk egy hosszú mondatszerkezet értelmét». Ki olvasott már végig német könyvet, igazat ad *Weisz*-nek. Nehezíti és homályosítja a stílust még az is, hogy a névelő és hozzátartozó főnév közé egész sereg bővitményt be lehet rakni anélkül, hogy megsértődnek a német nyelv szelleme s ennek bizonyítására idéz *Weisz* egy hirlapi mondatot, melyben éppen 23 szó van beékelve a főnév és névelője közé. Tehát végeredményben a német nyelvnek legfőbb jellemvonása a misztikus homályosság, mely akárhányszor többet sejtet, mint amennyit mond s mely

elég hiven megfelel a német lélek miszticizmusra hajló bensőséges zárkózottságának.

Most pedig végezetül, midőn elmondattam röviden néhány kiváló német szellemmel, hogy mint vélekednek országukról, kulturájokról, népek jellemvonásairól, nyelvről, legyen szabad nekem is néhány észrevételt kockáztatnom. Amil felolvasásom első felében jeleztem, a németek erős nemzeti önértékét tükrözik vissza az idézett jellemzések is. Ez erős faji és nemzeti önérték alkotja a német nagyságnak alapját. Ez teremtette meg azt a félelmes erőt, mit a politikai és kulturális Németország egyformán képvisel. Erre nevelik az iskolában a gyermeket, az egyetemen az ifjút. Tehát a nevelésre óriási súlyt fektettek és fektetnek. Nevelési célok pedig általában az akarat-erő fejlesztése. Ezért megvetés tárgyá az akaratnélküliség. Sigazuk is van, mert szilárd jellemű embernek erős akaratú is van. A művelődésnek, haladásnak is csak erős akaratú emberek lehetnek előmozdítói. Hol megvan az erős akarat, csak ott van meg a képesség arra, hogy mindenből valami hasznos tanulságot levonjanak s gyakorlatilag azt érvényesítsék. Kik erre képtelenek, azokra talál *Paulsennek* e mondása: «Nur der taugt nichts, der selbst nichts weiss und auch nichts wissen will».

Mennyire szükségünk volna nekünk, magyaroknak egy kis józan nemzeti önértékre és erős akaratra! Mennyit tanulhatnánk e tekintetben a németektől! De mi úgy gondoljuk, hogy bőven elég nekünk, ha jól értünk ahhoz, miképpen lehet és kell a közélet minden számottevő emberét meggyanúsítani, rágalmazni, jól veszekedni, botrányokat rendezni és — politizálni. Hol itt a nemzeti erkölcsöket, vallásos érzést, tiszta hazafiságot feltű és védő faji önérték? Hol a tiszta jellemeknek értékes tulajdonsága: az erős akarat?

Vajha a németektől megtanulhatnók e kettőt s értékesíthetnók hazánk, egyházunk javára!

Ébredett-e fel az Önök lelkében ez az óhajlás? Ha igen, elértem célomat a németek megszólaltatásával, ha pedig nem: bocsánatot kérek, hogy türelmüket igénybe vettem és untattam e felolvasással.

Zollán Sándor.

NÖK VILÁGA

Felhívás a kolozsvári unitárius nőkhöz!

Már régen él lelkemben egy gondolat, melyet kifejezésre szeretnék juttatni a mi kedves lapunkban.

Előre is nagyon kérem kedves nőtársaimat, tegyék magukévá e kérdést s akinek célhoz vezetőbb gondolata vagy terve van, az közölje véleményét, mert hiszen: „több szem többet lát“. És tegyük hozzá — sok szív összedobbanása nagyobb melegnek válhatik forrásává!

Közeledik a zord, fagyos tél és sajnos, mind inkább gyérül templomunkban a hallgatóság száma. Egyik panaszol, hogy hideg a templom. — Fűteni kellene! mondja a másik. Istenem de szívesen elmennék, ha egy kissé melegebb lenne, szól a harmadik. És így tovább . . . sok a panasz s kevés a hallgató!

E panasznak eleget tenni nagy dolog ám, jól tudom. De ha megkérdezzük szívünkei s meleg zzeretettel foglalkozunk e gondollal, hátha megtaláljuk a helyes megoldást.

Kedves nőtársaim! Nemsokára itt van a szeretet ünnepe: karácsony! Ki ne várná örömmel eljövetelét? Gyermekkorunk bú-bájós emlékei, csillogó poézisse fűződnek a karácsonyhoz és most mint komoly felnőttek nem újra és kétszeresen éljük át a régmúltat gyermekeink boldog örömeiben? . . .

Szent öröm ez bizonnal! Fölmagasztosítja érzelmeinket s valami csodás, mélységes hálára kötelez minket. Hálára Isten iránt, ki lelket oltott belénk s hálára Jézusunk iránt, ki világosságot gyújtott lelkünkben s a szeretet melegét plántálta sziveinkbe.

Világosság és melegség! . . . E kettőt céllozzák soraim, a midőn arról szólnak, hogy fűtsük és világítsuk templomunkat.

De hogyan fogjunk hozzá, hiszen ezer és egy akadályba ütközik? Mondhatják sokan. Ez igaz, sőt az is bizonyos, hogy nagyon sok idő, hosszú évek telnek bele, míg a célhoz érünk. De erős akaratl, bizó kítartással lefogjuk győzni a kezdet nehézségeit.

Szülők, Nénik, Bácsik, Nagymamák és Nagyapák! Mindannyian kik „angyalok“ szoktunk lenni, nem rövidítjük meg szereteteinket, ha pár fillért elvonunk az ajándékoktól vagy a drágább helyett olcsóbbat választunk.

A karácsonyfa gyertyácskái még tündöklőbben ragyognak majd s gyermekeink valami édes öntudatlan sejtéssel szívükben, még jobban örülnek ajándékainknak.

Ez volna az első lépés. És aztán . . . aztán a szeretet, az

együttérzés, mely bennünket a közös cél érdekében összetartana, ezer módot és eszközt találna arra, hogy első filléireinket koronákká varázsoljuk. S ha későre is, de végre elérjük célunkat, akkor jutalmunk lesz kedves nőtársaim a boldogító öntudat, hogy a krisztusi szeretet melege nekünk s az evangéliumi világosságnak terjesztésében mi is részesek vagyunk.

Ime egy vékony kis czérnaszál, kezökbe adom kedves hölgyeim! Vajha e gyöngye szálcskába vastag fonallá erősödnék, melyet ne téphessen szét sem a nemtörődomség gúnyos lekicsinylése, sem a kishitűség csüggedése! . . .

Adná Isten, hogy e pár sor ne maradjon kiáltó szó a pusztában és megérhessük, hogy nekünk is világított és fűtött templomunk lesz.

Ürmösi Károlyné.

Nők szerepe a vallásos élet ébresztésében.

Felolvasta jun. 15-én Sepsiszentkirályon a Dávid Ferencz egylet ünnepélyen

Kádár Lenke okl. tanítónő.

Egy fontos és a mindennapi élet köréből merített témáról, a vallásos élet terjesztésében a nők szerepéről, kívánok egy pár szóban elmélkedni.

Megvallom, meglehetősen aggodalommal, de elég lelkesedéssel vettem a tollat kezembe, hogy az ügyvivő elnök úr felkérésére én és a mi nagy Dávid Ferenczünk emlékére szentelt vallásos összejövetelünk gyűlésén olvassak fel.

Előre jejem, hogy szereplésem ezen a téren első s épen ezért, ha nem elég bő megvilágításban fejtegetem az általam igen fontosnak ítélt témát, kérem szives elnéző figyelmüket.

Lássuk tehát mit tehetünk mi nők a vallásos élet terjesztésében.

A vallás általában szívünk fölemelkedése Istenhez és hit Istenben. Az ember hittől él és bizalommal a jövőben Akinek hite nincs, jövője se lehet. A hit Isten ajándéka, mellyel az emberiség meg van áldva. A vallás lelki szükséglet, mely nélkül a lélek üres és sivár lenne.

Már a legrégebbi népeknek is volt valami hitük vallásuk. Az ők vallásuk előttünk ismeretlen rettegő félelemben nyilvánult, míg a mi hitünk boldogító és megnyugvást hozó. Az élet nagy harcában a sors különféle csapásai alatt megtört lélek, a boldogító hitben keres és lel megnyugvást, vigasztalást.

Mivel a vallás mindenkire nézve üdvös, ezért arra kell törekedjünk, hogy minden ember minél hamarabb megismerje, jobban mondva megérezze azt az igazi boldogságot, mi a vallásosság

nyomán fakad. Tehát a gyermeknek már a gyermekkorban kell a vallásosságát ápolni, mert ha felvilágosodott fejvel kell keresnie Istent, azt nehezen és ritkán találja meg. Rousseau ugyan azt mondja, „hogy a vallásos-érzet felébresztését arra a korra kell halasztani, mikor már az ifjú elméje elég érett Isten eszméjének megértésére.”

Igaz, hogy az emberek által alkotott Istenség fogalmát nem érti meg a gyermek. De vajjon az emberek Istenről okoskodásuk közben nem jutnak-e el olyan ponthoz, melyen belül nem tudnak hanem csak éreznek? Így a gyermek lelke nem érti meg az Istenség fogalmát, de szíve megéri a vallás melegét s vallásos ösztöne alkalmassá teszi idővel a vallásos eszmék befogadására. A vallásos érzet velünk született, tehát nem kell oltani, hanem csak a szunnyadó vallásos érzetet kell fölébresztetni és ápolni a gyermek lelkében.

A szunnyadó vallásos-érzet felébresztésére legalkalmasabb a nő, különösen az anya. Hisz ki állhatna oly közel a gyermek szívéhez mint az anya. Ő vigyáz rá gondozza, ápolja, igyekszik kitalálni még a gondolatát is. S a gyermek is anyjához ragaszkodik legjobban s a mit ártatlan lelke tőle sajátított el azok maradványok. Fröbel szerint „az anya és gyermek egymásra mosolygásával kezdődik a vallásos érzet.” Tehát az anya van hivatva arra, hogy a vallásos érzetet felkeltse és ápolja gyermeke szívében, megismertette és megszerettette Istent, mint Atyánkat. Azért kell a vallásos érzelmeket felkölteni és ápolni a gyermekkorban, mert az ekkor gyűjtött nagy érzések kihatnak egész életünkre elkísérnek koporsonkig.

A gyermek lelke hasonlítható egy tiszta fehér laphoz, melyre a szülők vagy nevelők olyan képet festhetnek a melyet akarnak. Vagy lágy viaszhoz, melyet tetszés szerint lehet idomítani. S ha az anya vagy nevelő a kis korban belecsepegteti a gyermek szívébe a szeretetet Isten iránt szóval vallásosan neveli, akkor az a gyermek vallásos lesz.

A vallásos érzet ápolására valók az imádságok. Az ima a szívnek fölemelkedése Istenhez, melyet lelkünk javulásáért szívünk tisztulásáért mondunk.

Az imádságok megtanítására legalkalmasabb a gyermekkor, mert a lélek ekkor a legfogékonyabb a jó és szép iránt. S megtanítása az anyára vagy nevelőre vár.

Lehet e szebb látvány mint az, mikor a kis gyermek ártatlan arccal, összefogott kezekkel és sejtítő szavakkal mondja az ő kis imáját. Kisebb gyermekeknél elég ha az ima egy-két szóból áll. A gyermeki ima a jó Istennek úgy is kedves. A legenda szerint az Úr trónján ülve hallgatta egyik főangyal énekét s egyszerre félbeszakítja, mondván: „megállj angyal egy kis gyermek imádkozik lenn a földön hadd hallgjam azt előbb!”

Mivel az Istennek kedves az ima s a gyermek szívébe is megnyugvást hoz, ezért nem szabad egy szülőnek sem elmulasztani azt, hogy gyermekét megtanítsa imádkozni. De nem elég csak megtanítani az imádságokat, hanem azt gyakorolni is kell, mert amint a testnek gyakorlásra van szüksége, hogy egyes dolgokat elsajátítson, úgy a léleknek is gyakorlás kell, hogy a vallásosságban megerősödjék.

Ha a rövid imákból a gyermek megtanulja Istent szeretni és imádni, akkor önként fogja kérni édes anyját, hogy tanítsa őt egy hosszabb imára. Természetesen a gyermek kívánságát megtagadni nem szabad.

Hogy a gyermekek jó vallásosok legyenek ennek főkelléke a jó példa. Mert igaz az a mondás „a példa vonz“. A gyermekek, hogy úgy mondjam valóságos kis majmok, utánozzák mindenben szüleiket, s ha a példa rossz, rossz lesz az eredmény is. Ezért a szülők vagy nevelők mindig úgy járjanak el dolgaikban amiből a gyermekek is érezzék; hogy ők Istent szeretik és imádják. Már a szülői háznál szokja meg az a gyermek, hogy úgy feleltében, mint felkeltében és munkája közben is kérje Isten segedelmét. Megtanulja pedig ezt abból, ha látja hogy az az apa, anya vagy nevelő nem fog addig munkához míg nem kéri Isten segedelmét, s ha elvégezte hálát ad az ég Urának a kegyelemért. Szeretessük meg a gyermekekkel az Isten házát látogatni. Igaz ugyan, hogy imádkozni nemcsak a templomban lehet, de a templomban megjelenésünkkel külsőleg is kinyilvánítjuk, hogy mi Istenhez ragaszkodunk, s az együttimádkozásnál a lelkesedés is nagyobb. A templomba járásra azonban kényszeríteni nem szabad, mert ennek nem haszna, hanem csak kára lenne.

Továbbá elégítsük ki a gyermeknek a vallásra vonatkozó tudásvágyát, ezáltal könnyen Isten ismeretére juttatjuk.

Ilyen módon a gyermek már a szülői háznál megismeri Istent, megtanulja szeretni és imádni. A feladat további megoldása az iskolára vár.

Az iskola csak oktat, tudományt ad és az ártatlan gyermeki lélek érzelmeit a szülői háztól hozott helyes szokások gyakorlásában megerősíti, vagy rosszabb esetben a helytelen, téves utról jó irányba tereli. S ha a szülői háznál jó vallásos alapot kapott, akkor az iskola könnyen fejlesztheti a gyermek vallásos érzelmeit.

Itt is elsősorban a tanítónak kell vallásosnak lennie. Tanításában mindig megérezzék az igazi vallásosság, tehát ne csak vallás órán adózzon hálával Istennek, hanem tanítása közben előforduló esetekben is, hadd lássa az a gyermek, hogy Istent szeretnünk kell.

A vallásosság ápolására szolgálnak a vallás órák, hol az avatottak bővebben megismertetik a gyermekeket Istennel és az

ők vallásukkal. Mivel az iskolai vallás nevelés rendesen a papok dolga, ezért ezt bővebben nem is tárgyalom. — A gyermek vallásosságát fejlesztheti az iskola, a köziszentiszteletek s a gyermek értelmi világához megfelelő imák és beszédek által. Mivel az egyházi ének is a vallásos érzelem nemesítésére való ezért jó ha már a szülői háznál hall a gyermek egyházi énekeket, de az együtténeklésre különösen az iskolának kell nagy gondot fordítania. Az egyházi zene minden vallásnak kiegészítő része. Hisz az egyházi énekek éneklésével is imádkozunk dalban. Az együttes énekléssel fokozódik a lelkesedés s a dal szárnyain fölemelkedve, mintegy közelebb érezzük magunkat Istenhez. Az iskola tehát erősítse meg a gyermekben az Isten félelmet és szeretetet, ismertesse meg a vallását, s akkor vallásos embereket ad a társadalomnak.

Az iskolába járás azonban nem azt jelenti, hogy az anyák, nevelők teljesen levegyék a gondjukat a gyermekről ezt mondván, „hadd lássa mit csinál vele a tanító“. Sőt ellenkezőleg! Ép úgy kell vigyázni, most is talán még inkább a gyermek vallásos érzelmére, mint az iskolába járás előtt, mert a könnyen rosszra hajló gyermek vigyázat nélkül csak hamar elfelejti azt a sok jót, amit ő és a tanító plántálgattak szívébe. Épen ezért szülő, nevelő és tanító együttes erővel, egymást támogatva munkálkodjanak, mert csak így érhetik el céljukat, így nevelhetnek igazi vallásos embert, Istennek kedves gyermeket.

De a nő működése a vallási téren nem merül ki a gyermekek vallásosságra nevelése közben. Kívánatos hogy mi is buzgó gyermekei legyünk Istennek. Életünket úgy rendezzük be, hogy az mintája legyen az Isten félelemnek és szeretetnek. Vegyünk példát a régi nőkről kikerül el kell ismernünk, hogy vallásosabbak voltak mint mi. Törekedjünk arra, hogy minél Istenfélőbbek és igazabbak legyünk, mert az igazi lelki boldogságnak a nyitja a vallásos érzelemben rejlik.

Legyünk mi is buzgó hallgatói Isten igéjének ép mint a régiek. Ne tartson vissza minket az Isten házatól a dolog. Hisz van a hétnek 6 napja, az alatt eleget dolgozhatunk, annyi időnk, mialatt az Isten házába elmenjünk csak akad. Persze a templomba menéshez lelki vágyódás kell, mert e nélkül nem ér az sokat, mondhatni semmit. Ha valaki testileg van csak jelen, de lelke messze a templomtól elkalandoz, akkor az ott lét ére-e sokat? Tehát igaz töredelmes lélekkel lépjünk az Úr házába. Ne feledjük az úr szavát: „Old le a te saruidat, mert ez a hely szent.“ Hagyjunk künn minden földi bajt, gondot, szenteljük azt az órát igazán Istennek, mi által a mi lelkünk megnyugvást, vizsgálatást és erőt gyűjt az élet küzdelmeire. Hagyjuk el ezen kicsinyességeket; az én ruhám kopott, nem elegáns, ezért szégyenlem a templomba menni, mert ott sokan látják és megszólhatnak. Istenem hát még a

templomba járást is divatból, nem lelki érzésből kell gyakorolni? Az Isten nem személy válogató. Neki nem látni vágyó hallgatóra, hanem tisztalelkű, mély érzelmű, őt igazán hívő lélekre van szüksége. Ezért mondja az írás is: „Gyerme kem add nekem a te szívedet, mert a szív te magad vagy”. A szív a te életed, ebből fakadnak az élet cselekedetei.

Vigyáznunk kell azonban arra, hogy a templomba járás és vallásosság nehogy alakossággá váljék. Mert inkább kedves a jó Istennek az a hívő, — habár ez nem is tud mindig a templomba elmenni — ki otthonában is vigyáz rá, hogy Istennek mindig tetsző dolgot cselekedjék és gondosan őrködik az Isten félelem, béke és szeretet felett, mint az ki pontosan szalad a templomba, ott elmondja megszokott imáját, de hazatérve megfeledkezik Istentől, vallásról és folytatja addigi életét. Az igazi vallásossághoz tartozik tehát az Istenes élet. Ne csak a templomba járásról tünjék ki a mi vallásosságunk, hanem tetteink bizonyítsák, hogy mi Istennek méltó gyermekei vagyunk.

Különösen mi unitáriusok a szabad eszmék követői legyünk vallásosak, mert a nagy ár között csak így tarthatjuk fel magunkat. De mikor az Isten szeretet terjed, terjedjen a felebaráti szeretet is. Különösen a nők azok, kik sokat tehetnek a felebaráti gyűléség megszüntetése érdekében. Szeressük embertársainkat, támogassuk egymást jó és balsorsban. S ha valamelyikünket csapás éri vigasztaljuk a vallás szentereje által. „Hisz vigasztalni és imádkozni úgy is jól esik a nőnek“.

Továbbá legyünk lelkes tagjai egyházunknak, érte tehetségünkhöz képest úgy szellemi, mint anyagi áldozatokra is készek legyünk. Vegyünk részt a vallásos mozgalmakban, milyenek a vallásos összejövetelek és Dávid Ferenc gyűlések, mik szintén a vallásosság fejlesztésére és ébrentartására valók. Örömmel segítünk az ünnepélyek rendezésében, de ne haszonból cselekedjünk, hanem igazi vallásosságból, mert csak így lesz lelki megnyugvásunk. De ezeket nem mondva is a vallásos nő jó szíve megtalálja azt a helyes utat, melyen haladnia kell a vallásosság terjesztése közben.

Ezzel felolvasásom végéhez értem, csak még arról kívánok megemlékezni, hogy talán a mai kor embereinek vallásossága nem a létért való küzdelem miatt nyomodik el, hanem azért mert gyermek korában nem nevelték és ápolták a vallásos érzelmeit. „Azt mondják a varga ne hagyja el a kaptát.“ Én se távozom hivatásom mezejéről. Mindig és mindenben hozzátok fordulok ti szülők, nevelők. Kérve-kérlek legyetek vallásosak s gyermekeiteket is neveljétek Istenfélelemben és tiszteletben. Tegyetek jó alapot az élet kezdetén gyermekitek lelkében a vallásosság megerősítésére s akkor higgyétek el több megelégedett és boldog ember lesz a világon.

Ne feledjétek ti szülők, nevelők és tanítók, „hogy egy szemernyi élő hit többet ér egy mázsa tudománynál.“

Igyekezünk tehát, hogy minél vallásosabbak legyünk, mert csak igaz jó és vallásos emberek alkothatják meg Isten országát e földön.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A „Dávid Ferenc Egylet“ első vasárnap délutánja. Soha kor annyit vallási dolgokkal és annyi megértéssel nem foglalkozott, mint épen vallástalannal kikiáltott századunk. Hogy mennyire igaz ez, semmi jobban nem igazolhatja, mint a Dávid Ferenc Egylet nov. 30-án, delután tartott bibliai estélye. A szorongásig telt teremben, ott láttunk Kolozsvár vallásosan érző és gondolkozó műveltjei közül sokakat. Eljöttek, hogy jelenlétükkel tanuságot tegyenek vallás és művészet szeretetükről, a szép-iránti lelkesedésről. Eljöttek, hogy filléreiket egy nemesügy szolgálataiba rakják össze, hogy segítsenek egy közérdeket szolgáló Egyesületet munkája kivitelében.

Az egyesület sem marad adós a maga részéről. Olyan művészi műsort állított össze közönsége részére, melyben a legkényesebb izlésűek is gyönyörködhetnek. Az est központja Dr. Boros György felolvasása volt. Az ő szövetségi szent nép vallási legendáit, élet küzdelmeit újra elevenítette a közönség előtt. Előadását Doré művészi vetített képei kísérték, melyeket Dr. Hintz Györgyné urnő és Dr. Északi Ödön ur készítettek nagy fáradsággal, de annál kiválóbb művészi érzékkel. A felolvasó ér-

tékes nagy gondolatokat adott, a szép képek állandósították, rögzítették a gondolatokat. A közönség lelkesen ünnepelte a felolvasót és a képek művészi mestereit.

A felolvasás után elkelő hangverseny teremmé nőtte ki magát kicsiny termünk. Művészek művészi produkcióval gyönyörködtették a közönséget. Vajjon szükség van-e külön dicséretre, ha a neveket megemlítem. Hisz Retezár Katica k. a. gyönyörű soloja. Sipos Irénke k. a. művészi zongora kíséretével ön-ön magának a dicsérete. Szász Edith urhölgy zongora művészetét pedig igen sokan jobban ismerik, semhogy arról külön dicsérettel kellene megemlékeznünk. Csupán annyit mondhatnánk, hogy a közönség tökéletes játékában minden újabb alkalommal inkább gyönyörködik és meleg szeretettel ünnepli, amint ezt ez alkalommal is tette. Köblös Ferenc ur immár két művész. Talán szűk is ez a dobogó számára. Annyi megértésben, annyi szeretetben azonban sehol sem fog részesülni, mint közönségünk, amennyiben részesítette. Hegedű játéka Höntz Arisztid ur precíz zongora kíséretével elbűvölte a hallgatóságot és néma csöndben élvezte mindenki a művészi szépet.

Mit mondjak még? Hivjam e

közönségünket a következő három délutánra? Hiszen hívás nélkül is jönnek, kik az elsón ott voltak és velük jönnek sokan mások is. *Ór.*

Csegezi Gábor. a bágyoni unitárius egyházközség volt gondnoka, tisztelekbeli keblbi tanácsossa, a vármegye törvényhatóságának tagja, földbirtokos életének 61-ik, boldog házasságának 36-ik évében váratlanul elhunyt.

Csegezi Gábor oly családból származott, a mely az egyházat, a közügyet mindig önzetlenül szolgálta. E kötelesség teljesítésben nem terhet, hanem lelki örömet érzett. Ezt bizonyítja a halála fölött és a temetésén megnyilvánult imponzáns részvét. Váratlan elhunytát özvegye, öt leánya s testvérci Csegezy Mihály ny. kir. táb. bíró egyházközi f. gondnok, nagyszámu rokonság és jó barátai gyászolják és fáljalják.

Elhunytak. Özv. Gyulay Lászlóné, néhai kolozsvári gondnokunk özvegye, a jótékonyágban fáradhatlan, a kolozsvári jótékony nőegyletek buzgó kezdeményezője és éltető lelke. Nagy család gyászolja a szép időt, 80 évet élt, nemes szívű asszonyságot.

Templomszentelés A kövendi unitárius egyházközség, a régi, mintegy ötszáz éves templomát teljesen kijavította, abba 3600 koronával új orgonát állított. A javítás Pákey Lajos mérnök terve szerint történt, a ki nagy gondot fordított arra, hogy a régi stíl változást ne szenvedjen. Bátran mondhatjuk, hogy ez neki sikerült is. A mennyezet festését, illetve a régi festmények ujjíását, a hiányzó pótlását a rajta levő irásokat Űrmössyné Bencur Elza öngyagsága nagy gondal, utánjárással és művészi érzékkel festette.

E templom felszentelése november 9-án történt meg. Igazi lelki örömmel vártuk a mi szeretett főpásztorunkat ez ünnepélyre, ki is jött Tordáig, de ott a betegség ágybadöntötte s így végtelen nagy sajnálatunkra nem jöhett ki Kövendre. Egy kedves és megható sürgönyben küldötte áldását a templomra, kövendi híveire s mindazokra, a kik az ünnepélyen megjelentek.

Tizenegy óraker templombá vonult a nagy számban összegyűlt helybeli és vidéki közönség. A gyűlekezet éneke után Kovács Imre bágyoni lelkész gyűnyörű imádsága után Lörincy Dénes esperes tartott igazán szép és a gyűlekezetet magával ragadó szónoki hévvel és lendülettel előadott beszédet, fejtegetvén a templom szükséges voltát vallás-erkölesí és magyar nemzeti szempontokból. Gál Miklós torockószentgyörgyi lelkész urvacsorai beszéde után kiosztottuk az urvacsorát mintegy 800 egyénnek! Balázs András keresztelt és Bartok Géza pedig egy új házaspárra adta az áldást a megújított templomban. Végül Adámossy G. helybeli lelkész olvasta fel a templom megújításának történetét s egy szép, szívből jövő s szívhez szóló imával zárta be az ünnepélyt. Közben Petérfi Gyula torockói állami tanító és énekvezér solójában találtunk nagy lelki élvezetet, A hymnusz éneklésével ért véget a felejthetetlen ünnepély.

A közébeden kedélyes hangulat uralkodott.

Pénztári jelentés: Az unitárius Nők Szövetsége pénztárába begyűlt a központban tagsági díjakból és a vidéki fiókegyletektől összesen 208'78 K ebből kiadásokra, még pedig levelezésre, nyomtatványokra, postadíjakra ment 30'96 K, maradt 177'82 K, ebből 150 K be van téve a Kolozsvármegyei takarékpénztárba 9397. számu betét könyvre. 27'82 K pedig kész pénzben van meg.

Gyöngyösi Ibolya
pénztáros.

Székely leányaink gondozása elsőrendű érdeke az Unitárius Nők Szövetségének. Budapesten a Dávid Ferencz Egylet szerencsésen megközelítette a célt, mert vasárnap délutánokon összegyűjti. Ezt kellene tennünk mindenik városban. A Nők Szövetsége elnöksége arra kéri a lelkész urakat, értesítsék a kolozsvári, budapesti, m.-vásárhelyi, segesvári, udvarhelyi, barassói és szentgyörgyi lelkész fiait, kik laknak az ók városukban.

Az unitárius vallásról tájázkozódni igen könnyen lehet mindenkinek, a ki nem sajnálja a fáradságot. A Dávid Ferencz Egylet ünnepi könyve: *Az unitárius*

III. Életrajzok, történelmek és levelek.

	Lapszám
Kis Sándor † 1840—1912 K-cs	8
Br. Petrichevich Horváth Kálmán	19
Arany érdem-érem Taftnak	47
Levél. Kis Aladár	59
Egy lelki pásztor (B. Gy.)	68
Kérelem az egyházi lapok szerkesztőihez th. gy.	78
Collyer Róbert lelkész (Kis S.)	87
Levél Angliából (Lewisné)	115
A fogarasi unitárius egyházközség története (Árkosi T) 127,	142
Régi dolgok (Árkosi Tamás)	144
Boór Jenő (Kováts Lajos)	156

IV. Nők világa.

Ne a hibát, hanem a jó tulajdonságot keressük (Szász Béláné)	7
A szeretetről (Kovács Sándorné)	50
Nők világa. A Mari ^a	74
Unitárius nők szövetsége	89
Teendőink (Demeter Dénesné)	162
A nők szövetsége párisban	176
A titkár köszönete. (Herford Brooke Helen)	176
Felhívás a kolozsvári unitárius nőkhöz. (Ürmösi Károlyné) .	213
Nők szerepe a vallásos élet ébresztésében (Kádár Lenke) .	214

V. Tűzhely mellett.

Gyuri pénze megkerül (Pálos Ákos)	29
Máté György adománya (Bencédi Pál)	54
Jézus megjelenése a földön (Ébert András)	76
A magyar földet német eke túrja (M. V. E.)	97
Régi emlék Torockóról (id. Kádár Lajos)	145

VI. Vegyestartalmu közlemények.

Felolvasó ünnepély é. a.	11
Népmivelő előadások	13
Gyermekeink könyvtára	14
Egyházi és iskolai mozgalmak. 14, 36, 62, 78, 96, 117, 134, 151, 168, 182, 203	219
Fiatalság barátja: Szózat az ifjúsághoz	27
Lelkész beiktatás Abrudbányán	35
Báró Györfly Rosalia (képpel)	48

	Lapszám
Unitárius estély Segesvárt s.-t.	61
A D. F. E. örökös alapítói — az egylet pénztárába — Arany- könyv. — Hirdetések.	
Aranykönyv (Lörinczi Domokos.)	80
Egylet pénztárába — Hirdetések (Boriték).	
Dávid Ferencz fiókegylet Kolozson	98
Irodalom	98
Aranykönyv	103
Pályázat lelkészi állásra 104 (és a 12-ik számban)	
D. F. E. örökös alapítói — az egylet pénztárába. Hirdetések. (Boriték)	
Az egylet pénztárába, aranykönyv. Hirdetések (Boriték).	
„Székelybecsület“ diák szövetsége.	124
Az unitárius lelkészgyűlés Bülönben jun. 26. (Arbiter)	133
Az egylet pénztárába. Hirdetések. (Boriték).	
Püspöki vizsgálat Tordán. (Tordai)	150
Irodalom. Aranykönyv. Hirdetések. (Boriték)	
A párisi vallásügyi kongresszus 155,	171
Köri gyűlés B. I.	165
A D. F. E. örökös alapítói — Aranykönyv — Hirdetések.	
György Vilmos új köztársasága.	175
A tanulók segélyezése.	177
Egy pár szó az unitárius egyetemi ifjakhoz	178
Irodalom	179
A halottak világából (Fekete Gy.)	180
Aranykönyv hirdetések (Boriték)	
Aranykönyv.	204
Pályázat tanítói állásra.	204
A D. F. E. örökös alapítói (Boriték)	
A D. F. E. válaszmánya (Boriték).	

vallás **Dávid Ferencz** korában és azután legjobb íróink tollából 23 értekezésben tájékoztat: Erdély politikai helyzetéről, az unitárius vallás szabadságának alkotmányos biztosítékairól, a sociánusokról, a Krisztustan változatairól, Déva váráról, Dávid Ferencz hit és erkölestani tanításáról, a nemzeti hitről. Összesen 23 tanulmányt tartalmaz a vaskos kötet, melyet 8 koronáért bérmentve küld a D. F. Egylet,

Kádár Lázár korondi lelkész november hó 30-án váratlanul elhunyt.

Szerkesztői izenetek. *Sztn.* A tárgy érdekes lett volna, de mivel saját ügyeinknek sem jut elég hely, nem használhattuk. A másikon módosítani kellene.

Köszönet. — **Sajoszentpéteri** szakaszra elment a kért könyv, a lapot is oda küldjük. Ha hívünk találozók figyelemzetesse, hogy rendelje meg a lapot.

Tudósítónak, A kövendi ünnepről oly későn érkezett, hogy csak rövidtve adhattuk, amugy is a megróvás már nem használna az ügynek.

Székely földön. Tarcsafalvi Albert verskötetét Stief könyvkiadó árusítja 8 koronáért, azok a kik megakarják szerezni forduljanak egyencsen Stief Jenőhöz Kolozsvárra, mert az író nem rendelkezik példányokkal. Ü. M. elnöki megnyitójával az új évi számot fogjuk megnyitni. Szép. Megérdemli az első helyet.

Kegyelet lerovás. „Ki szereteteinek emlékében él, örökké él”. E szép mondást tartva szem előtt Péterffy Domokos máv. vonatkisérv 30 K-t ajándékozott nagyszebeni leányegyházunk templomalapja javára a következő sorok kíséretében:

A nagyszebeni vonatkisérvök korán elhunyt élettársak, Szinte Ida koporsójára 1913. ápr. 14-én egy szép koszorút helyeztek.

A koszorú kifizetéséig a jótállást Papp Lajos máv. főellenőr, nagyszebeni áll. főnök úr vállalta el, melyért ezúton is köszönetemet fejezem ki.

A koszorúra adakoztak: Sásmezei F., Sági A., Imberus I., Frigácky R. főkalauzok; Simon I., Mészáros S., Palló I., Markus G., Balló A., Pintér F. I. Petőfi R., Péter M., Dóda I., király A., Geczei S., Nagy F., Balog I., Dehe, R., Ignéc I. kalauzok; Papp I., Tamás A., Sebesi L., Dabos A., Nagy S., Szabodai I., Ludányi I., Muzi S., Balogh L., Felczér Gy., Barabás I., Csiszér G., Kertér M., Török I., Kovács P., Bagdi I., Toth I., Vince S. fékezők; Romány K., Gall B., Papp I., Sárkány I., Sárkány F., Lodó I., Ferenc J., Bartók G., Hrabocky M., Kulcsár I., Botta M., Barabás F., Vajda P., Albert T., Ilyés I., Cziczó A. segédfékezők.

Az adakozásból a koszorú árán felül megmaradt 18 K, mely összeget én 30 K-ra kiegészítve ezennel beküldöm a nagyszebeni unitárius leányegyházközség pénztárába, hogy ez esatoltássék elhunyt kedves feleségem emlékére az egyházközség templom alapjához.

— Mi pedig midőn Péterffy afiának köszönetet mondunk ajándékáért, vesztességére vigasztalást, elhunyt kedves nejeének az örökéletben üdvösséget kívánunk.

De köszönetet mondunk azoknak is, akik adakozásuk által nemesak pillanatnyi részvétnek, hanem maradandó emlékek is külső kifejezést adtak.

Nagyszeben, 1913. november hó

id. **Székely György** sk.
gondnok.

Árkosi Tamás sk.
fogarasi unitárius lelkész.

Monostori

Czell

a legjobb!

Gyártja:

Czell Frigyes és Fiai

gyára Kolozsvár

NYOMATOTT GAMÁN J. ÖRÖKÖSE KÖNYVSAJTÓJÁN KOLOZSVÁRT.